

ଓଁ
'ନମଃ ଶିବାୟ'
କେଦାର ବ୍ରତ କଥା

ଲେଖକ:—
ଶ୍ରୀ ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ଗନ୍ତାୟତ ଶର୍ମା

ପ୍ରାସିଦ୍ଧିଜ୍ଞାନ—
ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ପୁସ୍ତକାଳୟ,
ଦେଶବେଦୁର ପାଟ, ବ୍ରହ୍ମପୁର

ମୂଲ୍ୟ — ଦୁଇଅଣା

କେଦାରବ୍ରତ କଥା

ଏକ ଦିନକରେ ନୈମିଷା ଋଷି କୁନ୍ତୀଙ୍କୁ ସଙ୍ଗୋଳି ଗଲେ ବନସ୍ତରେଯାଉଁ ଯାଉଁ କୁନ୍ତୀଙ୍କୁ ଲେଟିଲେ । କୁନ୍ତୀଙ୍କୁ ଶୁଣିଲୁଣ୍ଡିଲେ କୁନ୍ତୀ ବୋଇଲେ କି କୁଶଳକହୁବି । ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଶତ୍ୟାବେଶକା ହେଲା । ଅନୁସନ୍ଧେତେ ପୁତ୍ରମାନେ ବନବାସ କଲେ, ଅତୀତଦୁଃଖ ପାଇଲେ । ଏହାଶୁଣି ନୈମିଷା ଋଷି କହଲେ, ଏବେତୁମ୍ଭେମାନେ କେଦାରବ୍ରତ କର । ଏହାଶୁଣି କୁନ୍ତୀ କହଲେ, ସେ ବ୍ରତ କେଉଁ ଯୁଗେ କେଉଁ କାଳେ କେତେ କରୁଥିଲେ, କି ରୂପେ ସେ ବ୍ରତ କରନ୍ତି ଏହା କହନ୍ତୁ । ଏହାଶୁଣି ନୈମିଷା ଋଷି କହଲେ ଏବେ ଶୁଣିବା ଦୁଃଖ । ପୂର୍ବକାଳରେ ସତ୍ୟଯୁଗରେ ଏ ବ୍ରତ ସ୍ବର୍ଗର ଅପ୍ସରମାନେ କରନ୍ତି । ଏବେ ତୁମ୍ଭେ ଏ ବ୍ରତ କର । କାର୍ତ୍ତିକ-ପୂର୍ଣ୍ଣିମାଦିନ ଏ ବ୍ରତ କର, ସବୁଦିନ ଛୁଦ୍ରାଶ୍ରମ କାଟିବ । ଚତୁର୍ଥରେ ଉତ୍ତର ପାଦତା ସ୍ଥାପିବ । ନନ୍ଦୀ ଉତ୍ତର ଦ୍ଵାରେ ସ୍ଥାପିବ ଏକୋଇଶି ଶିଖରେ ବ୍ରତ କରିବ । ବ୍ରତରେ ଏକୋଇଶି ଗଣ୍ଡି କରିବ । ଏକୋଇଶି ନାଚ ଦେବ କରିବ । ଏକୋଇଶି ଗୁଆକରିବ, ଅପାରାଜିତ ଦାନ୍ତବାଟି ଏକୋଇଶି ଖଣ୍ଡି କରିବ । ଏକୋଇଶି ଫଳା ହଳଦ କରିବ । ଏକୋଇଶି ବର୍ଣ୍ଣର ଫୁଲ କରିବ । ବଟଫଳ ଏକୋଇଶି କରିବ । କରଣ୍ଡଫଳ ଏକୋଇଶି ଖଣ୍ଡି କରିବ ।

ଏକୋଇଶି ପାଳପଦ କରବ । ଏକୋଇଶି ବର୍ଣ୍ଣର ପିଠା କରବ ।
 ଅଁଲ କୋଳ ଏକୋଇଶି କରବ । ବରପିଠା ଏକୋଇଶି କରବ ।
 କଦଳୀ ନଈଞ୍ଚ ଅଶୁ ବାଢ଼ିବ, ଦୁର୍ଦ୍ଦାସ ଜାଲିବ, ଈଶ୍ଵରପାବଣକୁ
 ସୁରଣ କରବ । ଶ୍ରୀ କେଦାରନାଥଙ୍କୁ ସୁରଣ କରବ, ନଇବେଦ୍ୟ
 କରବ । ଫୁଲ ଦୁବ ମଥାରେ ଘେନିବ । ଯାହା ମନାସିଲେ ତାହା
 କେଦାରନାଥ ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇ ଦିଅନ୍ତି । ମନ କାମନାସିଲ କରନ୍ତି ।
 ଏହାଶୁଣି କୁନ୍ତୀ ପଚାରିଲେ—ଏବ୍ରତ କର କେଉଁମାନେ କେଉଁ
 ଫଳ ପାଇଲେ ତାହା ମୋତେ କହନ୍ତୁ । ଏହାଶୁଣି ନୈମିଷାରଣ
 କହିଲେ ଶୁଣିବା ଦୁଅନ୍ତୁ । ସତ୍ୟଯୁଗରେ ଏକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଚକରଅ
 ପଣ୍ଡାଟୋଲି ଥି ଏ । ତାହାର ଭ୍ରାତୃ ନାମ ସୁଶୀଳ ଚକରଅପଣ୍ଡାର
 ଦୁହିତା ଯୋଡ଼ିଏ । ଗୋଟିକ ନାମ ଭାଗ୍ୟବତୀ, ଅନ୍ୟଟି ନାମ
 ପୁଣ୍ୟବତୀ । ସେ ଅତି ଦୟାଳୁ । ଗୋଟିଏ ଗାଁ ଗଲେ ମାଣେ
 ମିଳେ, ଦଣ୍ଡା ଗଲେ ମାଣେ ମିଳେ । ଖାଇବାକୁ ସେଜନାହିଁ,
 ପିନ୍ଧିବାକୁ କନା ନାହିଁ । ଦୁହିତା ଯୋଡ଼ିକ ଛୁଣ୍ଡାକନା ଗଣ୍ଡିପକାଇ
 ପିନ୍ଧୁଥାନ୍ତି, ବନସ୍ତକୁ ଘଷି ଗୋଟାଇବାକୁ ଯାଉଥାନ୍ତି । ଅତି
 କଷ୍ଟରେ ଅତି ଦୁଃଖରେ ଦିନ କାଟୁଥାନ୍ତି । ଏକ ଦିନକରେ ଘଷି
 ଗୋଟାଇବାକୁ ବନସ୍ତକୁ ଯାଇଥିଲେ । ଘଷିଗୋଟିଆଇ କୁଣ୍ଡିରେ
 ପୁରାଇଲେ । ସେହି ଦିନକାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ତଥି, ସୋମବାର
 ହୋଇଥିଲା । ସ୍ଵର୍ଗରୁ ଦେବକନ୍ୟା ମାନେ ମଥକୁ ଆସିଥିଲେ ।
 ଗୋଟିଏ ମଣ୍ଡପ ଦେଖିଲେ, ସେହି ମଣ୍ଡପ ଉପରେ ଦେବକନ୍ୟା-
 ମାନେ ରହିଥିଲ । ନଦୀକ ସ୍ନାନ କରି ଗଲେ । ସ୍ନାନ ସାରି
 ପାଟପଟଣା ପିନ୍ଧିଲେ । ସେହିଠାରେ ରୁଦ୍ରମଣ୍ଡଳ କାଟିଲେ ।
 ଈଶ୍ଵର ପାବଣ ଛାପିଲେ । ନନ୍ଦୀ ଭକ୍ତଟି ଛାପିଲେ । କେଦାର

ନାଥଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କଲେ । ବନସ୍ତରୁ ଏକୋଇଶି ବର୍ଷର ଫଳ
 ଅଣିଲେ । ଏକୋଇଶି ଗୁଆ ଅଣିଲେ । ଏକୋଇଶି ପାନଅଣିଲେ,
 ଏକୋଇଶି ବରଫଳ ଅଣିଲେ । ଏକୋଇଶି ଖଣ୍ଡ ବର
 ଓହଳ ଅଣିଲେ । ଏକୋଇଶି ଅଁଳା କୋଳି ଅଣିଲେ । ଏକୋ-
 ଈଶ ଦୁବ ଅଣିଲେ । ବରଓହଳକୁ ଏକୋଇଶି ଗଣ୍ଠି ପକାଇ
 ବ୍ରତ କଲେ । କଦଳୀ ନଈଅ ଅଶୁ ସୁଧା କଲେ । କେଦାର-
 ନାଥଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କରି ଧୂପ ଦାସ ଦେଲେ, ନୈବେଦ୍ୟ କଲେ ।
 ହଳହଳ ଦେଲେ । ଏମନ୍ତ ସମୟରେ ଚକରଥ ପଣ୍ଡାର ଦୁଇଟିଅ
 ଦେବ କନ୍ୟାଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ । ଦେବକନ୍ୟାମାନେ ପୂଜା
 ସାର ଦୁବ ଚନ୍ଦ୍ରଲମ୍ପୀନେଶେନିଲେ । ବ୍ରତ ବାହୁରେ ବାନ୍ଧିଲେ,
 କେଦାର ଗୋସାଇଁଙ୍କ ସ୍ବାଙ୍ଗା ହୋଇ ଦଣ୍ଡବତ କଲେ । ପୂଜା
 ପ୍ରସାଦ ଅନନ୍ଦରେ ପାଇଲେ । ତାତ ଧୋଇବାକୁ ବାହାରକୁ
 ଆସିଲେ । ଚକରଥ ପଣ୍ଡାର ଦୁଇଟିଅ ସେଠାରେ ଠିଆ ହୋଇ-
 ଈନ୍ଦ୍ର, ଦେବକନ୍ୟାମାନେ ଦେଖି ପଚାରିଲେ, ତୁମ୍ଭେ କିଏସେବଦ
 ସକ୍ଷୟଣୀ କି ପିଣ୍ଡାୟଣୀ, ଭୂତ କି ତାହାଣୀ କହ, ନୋହଲେ
 ଶାପ ଦେବୁ, ଜଳପିବ । ତାହା ଶୁଣି ଚକରଥ ପଣ୍ଡାର ଦୁଇଟିଅ
 ଘାସି ଟୋକାଇ ତଳେଶୋଇଲେ, ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ିକହିଲେ, ଅମ୍ଭେ
 ତାହାଣୀ ନୋହୁ, ସକ୍ଷୟଣୀ ନୋହୁ, ଭୂତ କି ପିଣ୍ଡାୟଣୀ ନୋହୁ
 ଚକରଥ ପଣ୍ଡାର ଦୁଇଟିଅ । ଆମେ ଘଣ୍ଟି ପାଇଁ ଆସିଥିଲୁ ।
 ପଦ୍ମ ସରୋବର ଦେଖି ରହିଲୁ । ଖାଇବାକୁ ସେଇ ନାହିଁ,
 ପିଇବାକୁ କନା ନାହିଁ । ତାହା ଶୁଣି ଅପସରାଏ ଦୋଇଲେ,
 ତୁମ୍ଭେ କେଦାର ବ୍ରତ କରନାହିଁ କି ? ଏହାକହି ସେହି ଦୁଇ
 ଭରଣୀକ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ବ୍ରତଦେଲେ । ତୁମ୍ଭେ ଦୁଇଭରଣୀ କେଦାର

ବ୍ରତ କର, ଏହା କହୁ ଦେବ କଳାମାନେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଚାଲିଗଲେ ।
 ଚକରଥ ପଥର ଦୁଇଟିଏ ସ୍ଥାନ କରି ଗଲେ । ପିନ୍ଧିଥିବା କଳା
 ଖଣ୍ଡକ ହୁଡ଼ାରେ ରଖିଲେ । ସ୍ଥାନ କରି ଆସି ଦେଖିଲେ କଳା
 ଦିଗନ୍ତର ପାଟପଟଙ୍ଗା ହୋଇଛି । ସେହୁ ପାଟ ପିନ୍ଧିଲେ, ବରପଳ
 ଗୁଆ କଲେ, ବର ଓହଳ ବ୍ରତ କଲେ, ବରସଦ ପାନକଲେ,
 ବରଛାଲି ହଳଦି କଲେ, ଏକୋଇଶ ନାଡ଼ ଦୂର କଲେ, ଏକୋ-
 ଈଶି ବରପଳ ଆଣିଲେ । ବନସ୍ତର ନାଗକେଳ, କଦଳୀ ଆଖୁ,
 ଆମ୍ବିଲେ । ବେଦାନ୍ତନାଥଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କରି ଓଷା ପଢ଼ିଲେ । ଅର୍ଘ୍ୟ
 ଦେଲେ, ଫୁଲଫୁଲ ଦେଲେ, ଫୁଲଦୁର ଘେନିଲେ, ବ୍ରତ
 ଲଗାଇଲେ, ପ୍ରସାଦ ପାଇଲେ, ଘଣ୍ଟି କୁଣ୍ଡଳୀର ଘରକୁ ଗଲେ ।
 ବେଦାନ୍ତ ନାଥଙ୍କ ଆଜ୍ଞାରୁ ସେ ଘର ବେଶେ କଲ, ଜଗତ
 ଅଛାଳି ହୋଇଛି, ମେଢ଼ ମଣିମ ହୋଇଛି, ଦୁଆରେ ହାତୀ,
 ଘୋଡ଼ା ଚୋା ହୋଇଛି, ପ୍ରହରୀମାନେ ଜଗିଛନ୍ତି, ଦୁଇ ଭଉଣୀ
 ତାଟକା ହେଲେ । ମା' ଜଗତର ଆଇ ଦେଖୁଥିଲ, ଦୁଇଟିଏଙ୍କୁ
 ପାଲେଟି ନେଲ । ଘଣ୍ଟି ଉତ୍ତର ଦେଲେକଲକୁ ଶିଫାଦ ମୁଦର୍ତ୍ତ
 ହୋଇଛି । ବେଦାନ୍ତ ନାଥଙ୍କ ହସାରୁ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଘରଦ୍ୱାରକଲେ
 ସେହୁ ଗ୍ରାମର ରାଜା ଚକରଥ ପଥର ବଡ଼ ଝିଅକୁ ବିଭାଜିଲ,
 ସାନ ଝିଅ ମଲ୍ଲୀକି ବିଭାଜିଲ । ଶ୍ରୀବେଦାନ୍ତ ନାଥଙ୍କହସାରୁ ଦୁଇ
 ଭଉଣୀ ଉତ୍ତମ ସୁଖ ଗଲେ । ଦିନେ ରାଜା ମହାଦେବହାତରେ
 ସ୍ମରଣବ୍ରତ ଦେଖିଲେ । ସେ ସୁଦ୍ଧା ବ୍ରତ କଲରଗତ ମୂଳରେ
 ପିନ୍ଧିନଦଲେ । ସୁନାବ୍ରତ ଆଣି ଲଗାଇଲେ, ମନରେ ବେଶି
 କବ ଗଲେ । ଗବ ଗଞ୍ଜିନକାଥ ଶ୍ରୀ ବେଦାନ୍ତନାଥ ଗୋସାଇଁ
 ଜଣିଲେ । ଅନ୍ତରେ ଏ ରାଜା ବେଶି ଗବକଲ । ଏହାଗବକୁ

ବେଦାନ୍ତର ବଧା

ଖବ କରବା । ତାଙ୍କର ଯେତେ ଦ୍ରବ୍ୟ ଥିଲା ସେ ଦ୍ରବ୍ୟସବୁ
 ବେଦାନ୍ତନାଥ ହରଣ କଲେ । ଦିନକୁ ଦିନ ଚକରଥ ପଣ୍ଡାର
 ଦିଅ ଅନେକ ଦୁଃଖ ପାଇଲା । କେତେ ଦିନ ଗଲା ଉତ୍ତାରୁ ଗଜା
 ମହାଦେବ ଭାଷା ମାଗିଲେ । ଯେଉଁ ବ୍ରତକୁ ଶୁଣାଇ କଲବ
 ଗଛ ମୂଳରେ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇଥିଲେ, କଲବ ଗଛ ମୂଳରେ ବ୍ରତ
 ପଢ଼ିଥିବାରୁ ସ୍ୱର୍ଗକୁ କଲବ ଫଳିଲା । ସେହି କଲବକୁ ଚକରଥ
 ପଣ୍ଡାର ଦିଅ ନେଇ କୁମୁଟି ଦରେ ବନ୍ଦି କରୁଥାଏ । ସୋଲେ
 ବୋଡ଼େ ଅଣି ସେଟି ପୋଷୁଆନ୍ତି, ଏପରି ଜାଳା ଦୁଃଖ ପାଇଲେ,
 ଗଜାଦ୍ରବ୍ୟ ହେଲା, ହତଲକ୍ଷ୍ମୀ ହେଲେ । କେତେଦିନ ଗଲା
 ଉତ୍ତାରୁ ଗଜାଙ୍କ ଭାବପା ଭାବ୍ୟବତୀ ଚକରଥ ପଣ୍ଡା ଭାବକୁଗଲେ
 ଭାବ୍ୟବତୀଙ୍କ ମାତା ସୁଶୀଳା ପଚାରିଲେ, ତୁମ୍ଭେ କି ହେତୁ
 ହତଲକ୍ଷ୍ମୀ ହୋଇଅଛ । ଏହା ଶୁଣି ଭାବ୍ୟବତୀ କହିଲେ ଗଜା
 ସୁତାର ବ୍ରତ କାଢ଼ି ସୁନାର ବ୍ରତ ଲଗାଇଲେ । ସେ ବ୍ରତ
 କଲବ ଗଛ ମୂଳରେ ପଢ଼ାଇ ଦେଲେ । ସେହି ଦିନଠାରୁ
 ହତଲକ୍ଷ୍ମୀ ହେଲା । ସୁଶୀଳା ଏହାଶୁଣି କହିଲେ, ଗୁଲ କେଉଁ-
 ଠାରେ ବ୍ରତ ଫିଙ୍ଗିଛ ଅଣିକା । ଭାବ୍ୟବତୀ ଗଲେ, କଲବ ଗଛ
 ମୂଳରୁ ସୁତାର ବ୍ରତ ଅଣିଲେ, ବାହୁରେ ବାନ୍ଧିଲେ, ଓଷା
 ପୂଜିଲେ, ଦୁବ ପ୍ରସାଦ ଦେଖିଲେ । ସେହି ବ୍ରତ କରବାକୁ ସବ
 ଶୁଭ ହେଲା । ଗଜା ଗଣୀ ସୁଖରେ ରହୁଲେ । ଏପରି କେତେ
 ଦିନ ଉତ୍ତାରୁ କାର୍ତ୍ତିକପୂର୍ଣ୍ଣିମୀ ପଡ଼ିଲା । ସେହିଦିନ ବେଦାନ୍ତର
 ମୂର୍ତ୍ତି । ଭାବ୍ୟବତୀ ସବାଳୁ ସ୍ନାନକଲା, ଶ୍ରୀ ବେଦାନ୍ତ ନାଥଙ୍କୁ
 ସୁମରଣ କଲା । ଏବେଇଣି ବର୍ଣ୍ଣନା ମୂଳ କଲା, ଏବେଇଣିଦୁବ
 କଲା, ଏବେଇଣି ଶକ୍ତି ଅପାମରଣ ଦାନ୍ତକାଠି କଲା ଏବେଇଣି

ଗୁପ୍ତ କଲ, ଏକୋଇଶି ପାଳ କଲ, ଏକୋଇଶି ବରପଳ କଲ,
 ଏକୋଇଶି ଶକ୍ତିକର ଓହଳ କଲ, ଏକୋଇଶି ପଡ଼ା ହଳଦିକଲ,
 ଅଳ କୋଳ ଏକୋଇଶି କଲ, ଏକୋଇଶି ବର୍ଣ୍ଣର ଖଟା କଲ,
 ବରପିଠା ଏକୋଇଶି କଲ, ଦେବୀ ନନ୍ଦିଆ ଅଶୁ କାନ୍ଦିଲ ।
 ଏକୋଇଶି ଶିଅରେ ବ୍ରତକଲ । ସେହୁ ବ୍ରତରେ ଏକୋଇଶି
 ରଣି ପକାଇଲ । ଗୁହଳିଆ ପୋଛ କଲ, ବେଦି ରୁଦ୍ର ମଣ୍ଡଳ
 କାଟିଲା, ଝିଣ୍ଟର ପାବତା ସ୍ଥାପିଲା । କେଦାରନାଥକୁ ସୁମରଣା
 କଲା । କଥା ଶୁଣିସାର ଓଷା ପୂଜିଲା । ଦୁବପ୍ରସାଦ ଲଗାଇଲା ।
 ଏପରି ଓଷା ପୂଜା ଭାଗ୍ୟବତୀ କେବାରୁ କେଦାରନାଥ ପ୍ରସନ୍ନ
 ହେଲେ । ରାଜ୍ୟରେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ରହୁଲେ । ରାଜା ରାଣୀ ଅତି
 ଅନନ୍ଦ ହୋଇ ଧୂଖରେ ରହୁଲେ । ରାଜ୍ୟ ପାଇଲେ, ସାତ ପୁଅ
 ଜନି ଦୁହିତା ହେଲେ । କେଦାର ନାଥଙ୍କ କୃପାରୁ ସୁଖରେ
 ରହୁଲେ, ସବୁ ସମ୍ପଦ ମିଳିଲା । ତୁମ୍ଭେ ଏବେ କେଦାରବ୍ରତ
 କର, ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ପାଇବ । ନୈମିଷା ଉଷିଙ୍କ ଠାରୁ ବ୍ରତ କଥା ଶୁଣି
 କୁନ୍ତୀ ଶ୍ରୀ କେଦାରବ୍ରତ କଲେ । କେଦାରନାଥଙ୍କ କୃପାରୁ
 ପଞ୍ଚପାଣ୍ଡବେ ସମ୍ରାଜ୍ୟ ପାଇଲେ, ଅତି ଧୂଖରେ ରହୁଲେ । ଏ
 ବ୍ରତ ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ କରନ୍ତି ସୁସବତୀ ଧନବତୀ ଦୁଃଶନ୍ତ ।
 ଅନ୍ତେ ସେମାନେ ଦୈକୁଣ୍ଡକୁ ପାନ୍ତି । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶ୍ୟାମର ତାଙ୍କ
 ପାଦେ ରହୁ ଉକ୍ତି ।

ଶ୍ରୀ କେଦାରନାଥଙ୍କ ବ୍ରତକଥା ସଦାକ୍ଷୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ

ବିଜ୍ଞାପନ

ସଙ୍ଗୀତ ତତ୍ତ୍ୱସୁକ୍ତ

ମୂଲ୍ୟ—ପାଞ୍ଚଅଣା ମାତ୍ର

ବ୍ରାହ୍ମରାଜବ୍ରାହ୍ମର

ମୂଲ୍ୟ—ଏକଟଙ୍କା ଚାରିଅଣା ମାତ୍ର

ସଙ୍ଗୀତ
ଦ୍ରବ୍ୟସୁଦର୍ଶନ

ମୂଲ୍ୟ—ଦଶଅଣା ମାତ୍ର

ଆଖ୍ୟାୟ ସଙ୍ଗୀତ

ମୂଲ୍ୟ—ଅଠଅଣା ମାତ୍ର

ପ୍ରକାଶ ସଙ୍ଗୀତ

ମୂଲ୍ୟ—ଆଠଅଣା ମାତ୍ର

ପ୍ରକାଶକ:- ଶ୍ରୀ ୧୫/୧୫/୧୫୫୫/୧୫୫୫